



ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

УДК 37.09::377; 005.6

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19502010>

Практико-орієнтоване навчання фахівців у сфері аудиту систем управління якістю

Коробко Андрій Іванович

доктор технічних наук, професор, професор кафедри технології
машинобудування та ремонту машин Харківського національного
автомобільно-дорожнього університету, м. Харків, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-6618-7790>

Прийнято: 11.03.2026 | Опубліковано: 30.03.2026

***Анотація:** Мета дослідження – обґрунтування та розроблення підходів до організації практичних занять з аудиту систем управління якістю на основі практико-орієнтованого навчання. Для досягнення поставленої мети вирішено задачу обґрунтування структурно-функціональної моделі організації практичних занять з аудиту систем управління якістю. Недостатня практико-орієнтованість підготовки майбутніх фахівців у сфері аудиту СУЯ проявляється у переважанні теоретичних форм навчання, обмеженому використанні моделювання професійних ситуацій, фрагментарності практичних завдань та слабкому зв'язку з реальними виробничими процесами. Подолання цієї проблеми потребує переорієнтації навчального процесу на впровадження інтерактивних методів, що імітують аудити, кейс-технологій та системного оцінювання сформованих професійних умінь. Саме така модернізація освітнього процесу дозволить забезпечити належний рівень готовності майбутніх аудиторів до професійної діяльності в умовах сучасних*



вимог до систем управління якістю. Запропонована структурно-функціональна модель організації практичних занять з аудиту систем якості на основі практико-орієнтованого підходу є науково обґрунтованою педагогічною системою, що забезпечує цілісне формування професійних компетентностей майбутніх аудиторів, оскільки поєднує засвоєння нормативних вимог із відпрацюванням реальних професійних дій. Ця модель працює як цілісна система: цільовий блок визначає очікуваний результат, методологічний блок визначає принципи та підходи до організації навчальних занять, змістовий блок формує предмет діяльності, процесно-діяльнісний блок реалізує активне навчання, контрольню-оцінювальний блок забезпечує зворотний зв'язок, результуючий блок фіксує рівень професійної готовності. Зміст практичних занять включає: аналізування вимог стандартів, на основі документів (процедур) системи менеджменту розробляння плану та програми аудиту, підготування опитувальних (контрольних) листів, моделювання інтерв'ю, аналізування виробничих ситуацій, оформлення звітної документації, формулювання коригувальних дій, проведення нарад.

Ключові слова: *практико-орієнтоване навчання, професійна компетентність, практичне заняття, аудит, система менеджменту, стандарт.*

Practice and Oriented Training for Specialists in the Field of Quality Management Systems Audit

Andrii Korobko

DEng, Professor, Professor of the Department of Mechanical Engineering and
Machine Repair Technologies, Kharkiv National Automobile and Highway
University, Kharkiv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-6618-7790>



Abstract: *The purpose of this study is to substantiate and develop approaches to organizing practical training in quality management system auditing based on practice and oriented learning. To achieve these goals, we substantiated a structural and functional model for organizing practical training in quality management system auditing. The insufficient practical focus of training future specialists in QMS auditing is manifested by the predominance of theoretical forms of training, the limited use of professional situation simulations, the fragmentation of practical tasks, and a weak connection with real production processes. Addressing this issue requires reorienting the educational process toward the implementation of interactive methods that simulate audits, case studies, and a systematic assessment of existing professional skills. This modernization of the educational process will ensure the appropriate level of readiness of future auditors for professional work in the context of modern requirements for quality management systems. The proposed structural and functional model for organizing practical training sessions on quality system audits based on a practice-oriented approach is a scientifically substantiated pedagogical system that ensures the holistic development of professional competencies in future auditors, as it combines the assimilation of regulatory requirements with the development of real professional actions. This model operates as a holistic system: the target block defines the expected result, the methodological block defines the principles and approaches to organizing training sessions, the content block defines the subject of the activity, the process and activity block implements active learning, the control and assessment block provides feedback, and the resulting block records the level of professional readiness. The content of practical training includes: analysis of standard requirements, development of an audit plan and program based on management system documents (procedures), preparation of survey (control) letters, interview simulations, analysis of production*



situations, preparation of reporting documentation, formulation of corrective actions, and holding meetings.

Keywords: *practice and oriented training, professional competence, practical training, audit, management system, standard.*

Постановка проблеми. Професійна діяльність аудитора систем управління якістю потребує розвитку аналітичного мислення, комунікативних навичок, уміння працювати з документацією, вести інтерв'ю з персоналом, оцінювати ризики та приймати обґрунтовані рішення. Проте, навчання майбутніх фахівців у сфері аудиту систем управління якістю (СУЯ) у закладах вищої освіти досить часто характеризується переважанням теоретичної складової над практичною. Освітні програми, здебільшого, зосереджені на вивченні принципів менеджменту якості та здійснення аудитів, структури стандартів, термінології та загальних процедур аудиту. Водночас, процес формування прикладних умінь, необхідних для реального проведення аудиторських перевірок залишається недостатньо розвиненим.

Основна проблема полягає у прогаліні між засвоєнням нормативних вимог й здатністю застосовувати їх у конкретних виробничих або організаційних умовах. Здобувачі можуть добре орієнтуватися у структурі стандартів, знати визначення та етапи аудиту, однак відчувати труднощі під час планування перевірки, формування програми аудиту, розроблення чек-листів, збору об'єктивних доказів, формулювання невідповідностей або підготування звіту аудитора. Недостатня кількість навчальних ситуацій, максимально наближених до реальної професійної діяльності, знижує рівень готовності випускників до виконання функцій внутрішнього чи зовнішнього аудитора. Якщо здобувачі освіти не проходять через усі етапи процедури аудиторської перевірки в умовах моделювання, їх підготовка залишається фрагментарною. У



результаті знання стандартів не трансформується у сформовану професійну компетентність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Практико-орієнтоване навчання набуває особливої актуальності в умовах зростання вимог до професійної компетентності випускників закладів вищої освіти та швидкої трансформації ринку праці. Залучення студентів до моделювання виробничих процесів, кейс-аналізу, проєктної діяльності та стажувань підвищує мотивацію до навчання й формує відповідальність за результати власної діяльності.

Дослідження різних підходів до практико-орієнтованого навчання наведено в роботах [1, 2, 3, 4, 5, 6]. У цих дослідженнях відзначається як актуальність застосування означеного підходу до формування професійних компетентностей, так і розкривають широкі можливості його застосування.

Наукових робіт присвячених дослідженню методів навчання аудиту систем якості небагато. Зокрема, можна виділити публікації [7, 8, 9, 10]. Карамаврова Т. й Лебединець В. [7, 8] відзначають, що для підготовки внутрішніх аудиторів СУЯ найбільш прийнятними є методи активного й інтерактивного навчання [11], до яких відносять роботу в малих групах, навчальні тренінги, коучинг, дидактичні ігри, метод проєктів, роботу в парах тощо. Дослідження [9] виявляє та усуває прогалини в сучасних програмах навчання аудиторів за допомогою структурованого підходу, який включає чіткі навчальні цілі, ефективні інструменти оцінювання та надійні навчальні стратегії. Результати дослідження показують, що модель навчання, заснована на компетенціях, значно покращує навички та ефективність аудиторів СУЯ, що призводить до більш ефективних аудитів та постійного покращення якості в організаціях.

Слід відзначити дослідження [12] у якому запропоновано концепт віртуального тренажера випробувальної лабораторії призначеного для використання у навчальному процесі при навчанні майбутніх фахівців



випробувачів. Застосування запропонованого тренажера направлене на формування у студентів професійних знань, умінь і навичків самостійно приймати рішення та формування індивідуальних рішень розв'язання ситуацій, здобуття надпрофесійних навичків (soft skills). Запропонований тренажер, крім іншого, реалізує можливість документаційного забезпечення аудиту систем управління якістю.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми.

Недостатня практико-орієнтованість підготовки майбутніх фахівців у сфері аудиту СУЯ проявляється у переважанні теоретичних форм навчання, обмеженому використанні моделювання професійних ситуацій, фрагментарності практичних завдань та слабкому зв'язку з реальними виробничими процесами. Подолання цієї проблеми потребує переорієнтації навчального процесу на впровадження інтерактивних методів, що імітують аудити, кейс-технологій та системного оцінювання сформованих професійних умінь. Саме така модернізація освітнього процесу дозволить забезпечити належний рівень готовності майбутніх аудиторів до професійної діяльності в умовах сучасних вимог до систем управління якістю.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Мета дослідження: обґрунтування та розроблення підходів до організації практичних занять з аудиту систем управління якістю на основі практико-орієнтованого навчання. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні задачу обґрунтування структурно-функціональної моделі організації практичних занять з аудиту систем управління якістю;

Виклад основного матеріалу дослідження. Обґрунтування структурно-функціональної моделі організації практичних занять з аудиту систем управління якістю. Навчання аудиторів СУЯ вимагає зміщення акценту з репродуктивного засвоєння нормативних положень [13] на формування здатності застосовувати вимоги стандартів у реальних виробничих



умовах. Це зумовлено специфікою професійної діяльності аудитора, яка передбачає аналітичне мислення, уміння інтерпретувати факти, працювати з доказами та формулювати обґрунтовані висновки за умов невизначеності.

Базовими літературними джерелами для навчання аудиторів є стандарти ISO 9001 [14] (визначає вимоги до СУЯ) та ISO 19011 [15] (регламентує принципи, процеси та методи здійснення аудиту). Проте, звичайне знання структури цих стандартів не гарантує готовності до професійної діяльності. Проблема полягає у розриві між нормативною інформованістю та практичною компетентністю. Практико-орієнтований підхід дозволяє подолати цю проблему за рахунок моделювання професійних ситуацій, єднання навчальних завдань із реальними кейсами підприємств, формування досвіду прийняття рішень та рефлексивного аналізування результатів. Отже, організація практичних занять з аудиту СУЯ має базуватися на структурно-функціональній моделі, яка системно поєднує цілі, зміст, методи, форми, засоби та результати навчання.

Структурно-функціональна модель є цілісною педагогічною системою, у якій виділяються взаємопов'язані структурні компоненти (блоки) і визначаються їх функції у процесі навчальної діяльності. Структурно-функціональна модель організації практичних занять з аудиту СУЯ містить такі взаємопов'язані блоки: цільовий, методологічний, змістовний, процесно-діяльнісний, контрольно-оцінний, результуючий (рис. 1). Кожен із цих блоків виконує специфічні функції, але разом вони забезпечують формування професійної компетентності аудитора (табл. 1).

Охарактеризуємо кожен із визначених блоків.

Цільовий блок визначає стратегічні та оперативні цілі навчання. Головна мета практичних занять – набуття практичних навичок формування професійної готовності до проведення внутрішніх та зовнішніх аудитів СУЯ відповідно до вимог стандартів: планування аудиту, розроблення програми та

чек-листів, проведення інтерв'ю, аналізування документованої інформації, ідентифікування невідповідності, готування звіту та формулювання висновків.

Рисунок 1

Структурно-функціональна модель організації практичних занять з аудиту СУЯ



Джерело: Власна розробка авторів

Таким чином, цільовий блок задає компетентнісну спрямованість усієї моделі.

Методологічний блок визначає принципи та підходи, на яких будується організація практичних занять: практико-орієнтований підхід, компетентнісний підхід, системний підхід, діяльнісний підхід, контекстне навчання, кейс-метод; ділові ігри тощо.

Функція методологічного блоку – забезпечити логіку побудови занять, орієнтованої на моделювання реального професійного середовища. Практичні

заняття організуються як квазіпрофесійна діяльність, максимально наближена до умов реального підприємства.

Таблиця 1

Структурно-функціональна модель організації практичних занять з аудиту СУЯ

Блок моделі	Мета блоку	Методологічна основа	Функція блоку
Цільовий	Визначення стратегічних та оперативних цілей практичних занять; формування компетентнісної спрямованості навчання	Компетентнісний підхід; системний підхід	Формує орієнтир для всієї моделі, задає очікувані результати формування професійної компетенції аудитора
Методологічний	Забезпечення логіки та принципів організації занять	Практико-орієнтований підхід; діяльнісний підхід; контекстне навчання	Визначає принципи побудови занять та способів моделювання професійної діяльності аудитора
Змістовий	Формування структури навчального матеріалу та професійних завдань	Компетентнісний підхід; системний підхід	Трансформує нормативні вимоги стандартів до практичних дій, визначає зміст занять
Процесно-діяльнісний	Організація активної навчальної діяльності та формування професійного досвіду	Практико-орієнтований підхід; діяльнісний підхід; кейс-метод; ділові ігри тощо	Забезпечує реалізацію практико-орієнтованого навчання, формування ключових професійних компетентностей через практичні дії

Контрольно-оцінювальний	Діагностика рівня сформованості компетентностей та результатів навчання	Критеріальний підхід; системний підхід	Оцінює професійні дії здобувачів, якість планування та проведення аудиту, формує зворотний зв'язок для коригування процесу навчання
Результуючий	Фіксація та інтерпретація досягнутих освітніх результатів	Компетентнісний підхід; системний підхід	Відображає рівень професійної готовності, фіксує сформовані компетентності й результати навчання та готовність до самостійної діяльності

Джерело: Власна розробка авторів

Змістовий блок відображає структуру професійної діяльності аудитора і трансформує їх у систему навчальних завдань – трансформує нормативні вимоги до практичних дій. Навчальний матеріал організовується не за логікою «розділ стандарту – переказ», а, за логікою «професійне завдання – алгоритм його розв’язання».

Зміст практичних занять включає: аналізування вимог стандартів, на основі документів (процедур) системи менеджменту розробляння плану та програми аудиту, підготування опитувальних (контрольних) листів, моделювання інтерв'ю, аналізування виробничих ситуацій, оформлення звітної документації, формулювання коригувальних дій, проведення нарад.

Процесно-діяльнісний блок є центральним елементом моделі, оскільки саме в ньому реалізується практико-орієнтований підхід. В межах цього блоку організовується активна діяльність здобувачів, формується професійний досвід, розвиваються аналітичні й комунікативні навички. Навчальні заняття організовуються у формах ділових ігор або кейс-методів під час яких здобувачі



працюють у малих групах і здійснюється рольова взаємодія «аудитор – представник підрозділу» тощо.

Структура практичного заняття може включати такі етапи:

- постановка професійного завдання;
- аналізування вхідних даних (документації, процедур, записів тощо);
- планування дій аудитора;
- здійснення аудиту;
- формулювання невідповідностей;
- рефлексія та обговорення.

В рамках цього блоку формуються ключові компетентності (аналітична, комунікативна, управлінська, оцінна) та результати навчання.

Контрольно-оцінювальний блок призначений для діагностики рівня сформованості професійних компетентностей та результатів навчання. Оцінювання має критеріальний характер і включає: оцінювання якості планування аудиту, коректність формулювання невідповідностей, обґрунтованість висновків, дотримання принципів аудиту, уміння організовувати і проводити виробничі наради, здатність працювати в команді.

Контроль спрямовано не на перевірку знання положень стандартів, а на оцінювання здатності застосовувати їх в практичних ситуаціях.

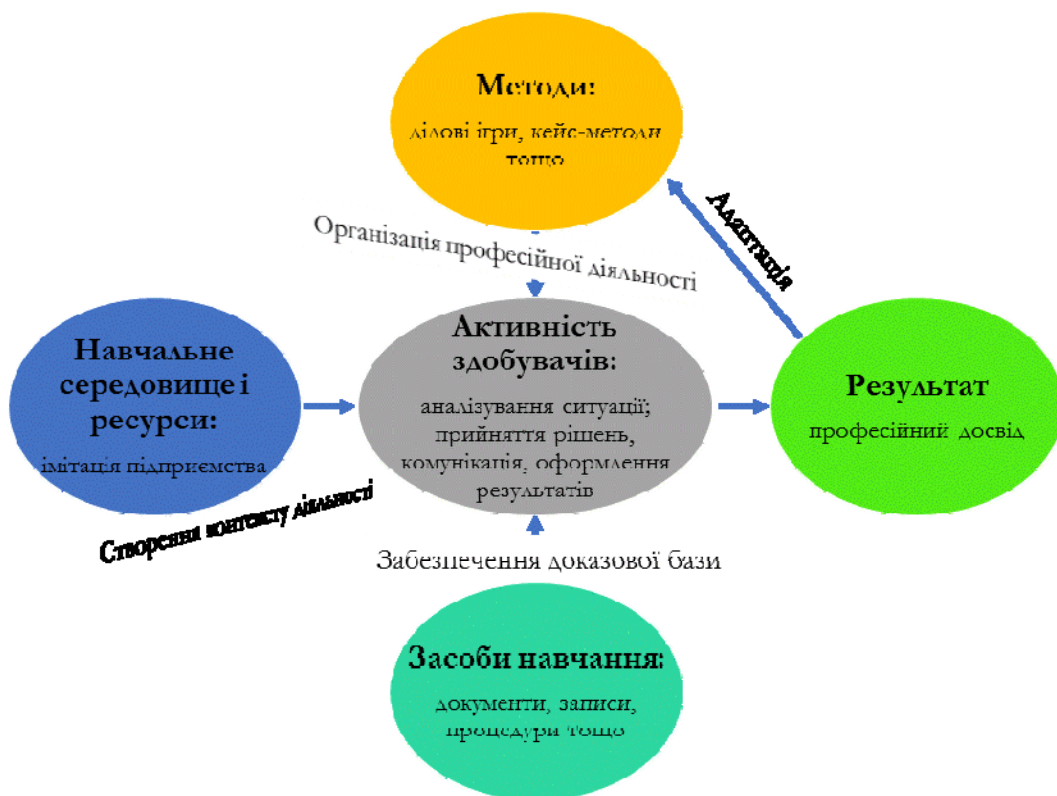
Результуючий блок фіксує та інтерпретує досягнуті освітні результати. Зокрема, оцінюється сформованість у здобувача професійних компетентностей, його готовність до проведення аудитів, здатність самостійно аналізувати систему якості підприємства. Також оцінюються навички документування результатів аудиту та результати сформованості професійної відповідальності та етики. Результатом реалізації моделі є перехід того, хто навчається від теоретичного розуміння вимог стандартів до професійної діяльності в реальних умовах.

Зв'язки між блоками носять циклічний характер: результати оцінювання коригують зміст та методи навчання, що забезпечує динамічність та адаптивність моделі.

Механізм реалізації практико-орієнтованого підходу в організації практичних занять з аудиту СУЯ забезпечує формування професійного досвіду здобувачів (рис. 2). В основі механізму лежить моделювання професійного середовища – імітація діяльності підприємства, його організаційної структури та процесів, що створює контекст майбутньої професійної діяльності аудитора.

Рисунок 2

Механізм реалізації практико-орієнтованого підходу до вивчення аудиту СУЯ



Джерело: Власна розробка авторів

Реалізація підходу здійснюється через активні методи навчання (кейс-метод, ділові ігри тощо). Навчальні засоби (документи СУЯ, записи, процедури,



чек-листи тощо) забезпечують доказову базу та наближають навчальний процес до реальної практики аудиту. Центральним елементом механізму є активність здобувачів – аналізування ситуацій, прийняття рішень, формулювання невідповідностей та оформлення результатів, проведення нарад, що в сукупності призводить до формування професійного досвіду та готовності до проведення аудиту в реальних умовах.

Ефективність моделі полягає в тому, що вона усуває розрив між теорією та практикою, забезпечує формування справжнього професійного досвіду, розвиває здатність приймати рішення за умов невизначеності, формує системне бачення діяльності аудитора, підвищує мотивацію здобувачів до навчання за рахунок наближення навчання до реальних умов.

Висновки. Запропонована структурно-функціональна модель організації практичних занять з аудиту систем якості на основі практико-орієнтованого підходу є науково обґрунтованою педагогічною системою, що забезпечує цілісне формування професійних компетентностей майбутніх аудиторів, оскільки поєднує засвоєння нормативних вимог із відпрацюванням реальних професійних дій. Ця модель працює як цілісна система: цільовий блок визначає очікуваний результат, методологічний блок визначає принципи та підходи до організації навчальних занять, змістовий блок формує предмет діяльності, процесно-діяльнісний блок реалізує активне навчання, контрольно-оцінювальний блок забезпечує зворотний зв'язок, результуючий блок фіксує рівень професійної готовності.

Список використаних джерел

1. Sagitova Zh., Abdykhalykova Zh., Makhadiyeva A., Baimukhanova A. Introduction of practice-oriented learning in the training of future teachers. *Scientific Herald of Uzhhorod University Series Physics*. 2024. 1946-1956. 10.54919/physics/56.2024.1941b6.



2. Kuandykova E., Sholpan K., Karmenova N., Tleubergenova K., Ziyavdinova A. The importance of practice-oriented tasks in the field of education. *Scientific Herald of Uzhhorod University Series Physics*. 2024. 2197-2207. 10.54919/physics/55.2024.219sv7.
3. Zheng Zh., Kang Ch., Wang Ch, Li Y., Sun Y. Advancing public health competencies: a practice-driven pedagogical reform integrating case studies, fieldwork, and digital simulation. *Frontiers in Education*. 2025. 10. 10.3389/feduc.2025.1652075.
4. Doetjes G., Domovic V., Mikkilä-Erdmann M., Zaki K., Hatlevik I.K.R. Identifying Core Practices as a Framework for Teacher Educators' Cooperative Professional Development. *Coherence in European Teacher Education. Springer VS, Wiesbaden*. https://doi.org/10.1007/978-3-658-43721-3_12
5. Опушко Н. Практико орієнтоване навчання як важливий компонент дуальної форми здобуття освіти. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2024. 70. 240-252. doi: 10.31652/2412-1142-2023-70-240-252
6. Лисенко Т. А. Проєктно-орієнтоване навчання як модель міждисциплінарної інтеграції у студентоцентрованій освіті. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. 13. doi: 10.5281/zenodo.14574049
7. Карамаврова Т. В., Лебединець В. О. Методи навчання внутрішніх аудиторів фармацевтичних систем якості. *КиївPharma-2017. Фармакологія та фармацевтична технологія в забезпеченні активного довголіття : III Міжнародна науково-практична конференція : збірник наукових праць, 8 грудня 2017 р., Київ : КНУТД, 2017. 164.*
8. Lebedynets V., Karamavrova T. The Internal Auditors of Pharmaceutical Quality Systems Competence Improving. *Eureka: Health Sciences*. 2021. 94-100. 10.21303/2504-5679.2021.001625.



9. Surono S. Enhancing The Excellence of Quality Management System Auditors: A Competency-Based Training Model with Instructional Design Strategic Approaches and Measurable Outcomes. *Devotion: Journal of Research and Community Service*. 2024. V 5, N 8. 949–960.
<https://doi.org/10.59188/devotion.v5i8.781>
10. Ab Wahid R, Tan P. QMS external quality auditors' competency requirements: perspectives from accredited certification bodies in Malaysia. *International Journal of Quality & Reliability Management*. 2023. V 40, No. 7. 1621–1646, doi: <https://doi.org/10.1108/IJQRM-04-2021-0127>
11. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б. Планування та організація навчально-виховного процесу у вищій школі: навч.-метод. посіб. Х. : НФаУ, 2014. 107 с.
12. Коробко А. І., Шатіхіна В. Є. Віртуальний тренажер акредитованої випробувальної лабораторії. *Перспективні технології та прилади*. 2020. 17. 72–78. doi: 10.36910/6775-2313-5352-2020-17-11
13. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 316 с.
14. ДСТУ EN ISO 9001:2018 Системи управління якістю. Вимоги (EN ISO 9001:2015, IDT; ISO 9001:2015, IDT). [Чинний від 05.12.2018]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2018. 44 с.
15. ДСТУ EN ISO 19011:2022. Настанови щодо проведення аудитів систем управління (EN ISO 19011:2018, IDT; ISO 19011:2018, IDT).[Чинний від 31.12.2023]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2022. 58 с.